

Nr 70

Utlåtande i anledning av väckta motioner om likställighet i princip mellan pensionärer vid av staten övertagna enskilda järnvägar och motsvarande pensionärer vid statens järnvägar.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hesselbom m. fl.* (I: 41) och den andra inom andra kammaren av herr *Andreasson m. fl.* (II: 38), har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär skyndsamt utredning och förslag till 1958 års riksdag om likställighet i princip mellan pensionärer vid av staten övertagna enskilda järnvägar och motsvarande pensionärer vid statens järnvägar.

Till stöd för ifrågavarande yrkande anförs i motionen II: 38 följande.

Under de senare årens riksdagar har i motioner framförts förslag om likställighet i princip mellan pensionärer vid av staten övertagna enskilda järnvägar och motsvarande pensionärer vid statens järnvägar.

Det måste anses vara ett rättvisekrav att denna fråga bringas till en för berörda parter godtagbar lösning.

De nu ålderstigna pensionärerna vid f. d. enskilda järnvägar är sämre lottrade än de av deras kamrater som kommit i åtnjutande av statens järnvägars pensioner. Att denna olikhet uppstått har delvis sin förklaring däri att 1939 års principbeslut om förstatligandet av de enskilda järnvägarna fick sin tillämpning först under åren 1947—1948. Vad pensionärerna vid Bergslagernas järnvägar beträffar tillkommer också, som framhållits i motion II: 158 till 1956 års riksdag, att de vid statsövertagandet inte skulle bli sämre ställda än pensionärerna vid statens järnvägar. Detta senare var och är allt fortfarande en allmän uppfattning bland såväl kommunalmän som järnvägsanställda, även om det tyvärr ej kom med i den skriftliga överenskommelse som träffades vid försäljningen av Bergslagernas järnvägar.

Såsom i motionerna omnämnes, har vid de senare årens riksdagar — åren 1952, 1953, 1954 och 1956 — motionsvägen framförts förslag om åstadkommande av principiell likställighet mellan här ifrågavarande pensionärer och motsvarande pensionärer vid statens järnvägar. Vid två tillfällen — nämligen i utskottets *utlåtanden nr 194 vid 1953 års riksdag* och *nr 63 vid 1956 års riksdag* — har med siffror belysts, hur pensionsvillkoren gestaltat sig före resp. efter statsövertagandet av de enskilda järnvägarna. Till dessa siffruppgifter må här hänvisas. Sedan emellertid *Bergslagernas järnvägars pensionärsförening i en den 27 februari 1957 dagtecknad, till utskottet ingiven skrivelse* riktat viss kritik mot de sålunda lämnade uppgifterna, återges

i tydlighetens intresse här nedan följande inom järnvägsstyrelsen uppgjorda sammanställning över de förutvarande kassapensionärernas vid Bergslagens järnvägar förmåner före resp. omedelbart efter statsövertagandet, varvid såsom representativa pensionärsgrupper medtagits dels banvakter och stationskarlar, dels ock lokförare:

1	2	3	4	5	6	7	8					9	10	11	12
Befattning	Kassapension, grundbelopp	1946 års »gåvo-tilllägg»	S:ma av kol. 2 o 3	Omräkn. enl. K. K. 1947: 657	12 % rörl. tilllägg	S:ma av kol. 5 o 6	Omräkn. enl. K. br. 18/3 1949					S:ma av kol. 8 o 10	S:ma av kol. 9 o 10		
							Beg.-und.-lag (= 80 % av S.J:s beg.-und.-lag)	Slut.-und.-lag (= 80 % av S.J:s slut.-und.-lag)	12 % rörl. tilllägg	S:ma av kol. 8 o 10	S:ma av kol. 9 o 10				
Banvakt, Stationskarl	1 848	608	2 456	2 412	289	2 701	2 964	2 328	355	3 319	2 683, dock lägst 2 701 (= kol. 7)				
Lokförare	2 928	788	3 716	3 660	439	4 099	4 092	3 456	491	4 583	3 947, dock lägst 4 099 (= kol. 7)				

Anm. I K.br. 18/3 1949 föreskrives, att pensionstagare icke vid någon tidpunkt skall komma i åtnjutande av mindre sammanlagda förmåner än om pensionsregleringen icke kommit till stånd. Denna garantiregel får, såsom av sammanställningen framgår, betydelse endast vid bestämmande av pensionens slutunderlag (kol. 12).

Till belysande av de årliga merkostnader, som ett genomförande av den åsyftade likställigheten i pensionshänseende skulle komma att medföra för statsverket, återges här nedan följande från järnvägsstyrelsen erhållna uppgifter avseende nuläget:

F. d. anställningshavare:		Kostnad
Antal	Järnvägsföretag	kronor:
559	f. d. Bergslagens järnvägar	593 000
139	f. d. Stockholm—Roslagens järnvägar	163 000
1 330	övriga f. d. järnvägsföretag	1 537 000
		2 293 000

Efterlevande till f. d. anställningshavare:

487	f. d. Bergslagernas järnvägar	234 000
115	f. d. Stockholm—Roslagens järnvägar	66 000
967	övriga f. d. järnvägsföretag	824 000
		1 124 000

Totalkostnaderna för en pensionsreglering enligt de i motionerna angivna grunderna (inkl. kostnader för rörligt tillägg, f. n. 71 %) skulle alltså f. n. belöpa sig till i runt tal 3,4 milj. kronor per år. Till jämförelse må meddelas, att motsvarande totalkostnader avseende tidpunkten den 1 april 1953 av järnvägsstyrelsen då uppskattades till 3,6 milj. kronor per år. Kostnaderna är alltså inte nämnvärt lägre f. n. än år 1953.

Utskottet. När frågan om en förbättring av pensionsförmånerna för de pensionsgrupper det här gäller nu ånyo motionsvägen förts på tal, må till en början erinras om innebörden av den pensionsreglering, som beslöts vid 1948 års riksdag. Den innebar för de pensionärer, som avgått ur det enskilda järnvägsföretagets tjänst före statsövertagandet, att tjänste- och familjepensionerna — de s. k. kassapensionerna — bringades att motsvara 80 procent av pensionerna till motsvarande f. d. statliga anställningshavare. Pensionsregleringen byggde på ett av järnvägsstyrelsen framlagt förslag, som accepterats av svenska järnvägsmannaförbundet. De gamla kassapensionerna hade — i åtskilliga fall betydligt — understigit de nya; billighetsskäl hade emellertid ansetts tala för en pensionsreglering enligt järnvägsstyrelsens linje. Riksdagen underströk särskilt, att några rättsliga förpliktelser gentemot de pensionärer, som avgått före statsövertagandet, samt deras efterlevande över huvud taget inte åvilade staten; pensionsregleringen karakteriserades i stället som ett statligt inskridande av humanitära bevekelsegrunder.

Såsom utskottet vid tidigare tillfällen haft anledning framhålla, bör grundvalarna för 1948 års riksdagsbeslut inte i efterhand rubbas med mindre nya omständigheter tillkommit som skulle kunna motivera ett ändrat ståndpunktstagande. Utskottet hyser alltjämt den uppfattningen, att några sådana nya omständigheter inte påvisats. 1948 års pensionsreglering innebar enligt utskottets mening en godtagbar lösning av pensionsfrågan. Härvidlag hänvisar utskottet till det i utskottets utlåtanden nr 194 vid 1953 års riksdag och nr 63 vid 1956 års riksdag förebragta siffermaterialet och, vad särskilt Bergslagernas järnvägars pensionärer beträffar, till den ovan intagna sifferuppställningen.

I detta sammanhang finner utskottet det angeläget fastslå, att den i Bergslagernas järnvägars pensionsförenings skrivelse av den 27 februari 1957 framförda kritiken mot det av utskottet tidigare, på grundval av uppgifter från järnvägsstyrelsen förebragta jämförelsematerialet icke äger fog för sig. I skrivelsen göres exempelvis gällande, att skillnaden mellan pensionsförmånerna i stationskarlsgruppen före resp. efter statsövertagandet av Bergsla-

gernas järnvägar utgjort icke 1 116 kronor utan endast 200 kronor. Såsom av fjolårets sifferjämförelse och även av den ovan redovisade framgår, utgör emellertid skillnadsbeloppet just 1 116 kronor (ökning från 1 848 kronor till 2 964 kronor), därest — såsom uttryckligen angivits — jämförelse göres mellan kassapensionens *grundbelopp* och den nya pensionens *grundbelopp*. En jämförelse mellan *de sammanlagda pensionsförmånerna* i stationskarlsgruppen före resp. efter statsövertagandet visar följande. De sammanlagda förmånerna före statsövertagandet utgjorde (1 848 + 608 =) 2 456 kronor; efter omräkning enligt kungörelsen 1947: 657 utgjorde de 2 701 kronor; motsvarande förmåner efter omräkning enligt kungl. brevet den 18 mars 1949 utgjorde i begynnelseunderlag 3 319 kronor och i slutunderlag 2 683 kronor, vilket sistnämnda belopp emellertid enligt den s. k. garantiregeln uppräknades till nyssnämnda 2 701 kronor. Vid en dylik jämförelse bör enligt utskottets mening mot varandra ställas å ena sidan de sammanlagda kassapensionsförmånerna och å andra sidan den nya pensionens begynnelseunderlag, inte dess slutunderlag; det sistnämnda är ju avvägt med hänsyn till folkpensionen och tillämpas för praktiskt taget alla pensionärsgrupper. Att vid jämförelsen mellan pensionsförmånerna före och efter förstatligandet av Bergslagens järnvägar den 1 juli 1948 bör räknas med de under 1946 från järnvägsföretaget utbetalda tillfälliga bidragen och inte, såsom pensionärsföreningen gör, med de högre tillskott till grundpensionen, som företaget år 1947 beviljade sin personal, har utskottet redan i fjol haft anledning att särskilt understryka. Den år 1948 träffade överenskommelsen om statsövertagandet byggde nämligen på förutsättningen, att 1946 års förmåner skulle bilda utgångspunkt för pensionsregleringen. Det av pensionärsföreningen härvidlag förda resonemanget faller helt utom ramen för den skriftligen träffade uppgörelsen.

Såsom framgår av de i det föregående lämnade uppgifterna skulle en pensionsreglering efter de i motionerna angivna riktlinjerna draga en årlig kostnadsökning av omkring 3,4 milj. kronor. Motsvarande siffra utgjorde den 1 april 1953 3,6 milj. kronor.

Under hänvisning till det anförda finner sig utskottet böra avstyrka motionärernas förslag om att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle hemställa om skyndsamt utredning och förslag till 1958 års riksdag i syfte att åstadkomma likställighet i pensionshänseende mellan de här ifrågakvarande pensionärsgrupperna och motsvarande pensionärer vid statens järnvägar.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 41 och II: 38 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 april 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Karl Andersson, Gillström, Boman, Hesselbom, fröken Andersson, herrar Sundelin, Birger Andersson, Thun, Holmqvist, Sunne, Rikard Svensson, Söderberg, Nils Theodor Larsson och Bengtson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Petterson i Degerfors, Thapper, Ståhl, Staxäng, fröken Elmén, herrar Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Gustafsson i Skellefteå, Almgren, Andreasson, Nelander och Svensson i Stenkyrka.

Reservation

av herrar *Karl Andersson, Hesselbom, Sunne, Thapper, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Andreasson* och *Nelander*, vilka ansett att utskottet med hänvisning till innehållet i motionerna I: 41 och II: 38 bort hemställa,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 41 och II: 38, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag till 1958 års riksdag om likställighet i princip mellan pensionärer vid av staten övertagna enskilda järnvägar och motsvarande pensionärer vid statens järnvägar.